

IKI2035

Ikäihmisten palvelujen kehittämisohjelma

Aluehallitus 20.11.2023

Sisältö

1. Taustaa
2. Skenaariot palvelutarpeen ja kustannusten kehityksestä
3. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet
4. Arvio ohjelman vaikutuksista
5. Liitteet

1. Taustaa

Ohjelma tarvitaan, jotta Pirkanmaalaisille voidaan taata arvokas ja turvallinen ikääntyminen myös tulevaisuudessa

IKI2035 on suunnitelma siitä, miten ikäihmisten palveluja kehitetään kokonaisuutena seuraavina vuosina siten, että pystymme sekä **toiminnallisesti että taloudellisesti vastaamaan ikäihmisten palvelujen tarvisijoiden määrän voimakkaaseen kasvuun** myös tulevinä vuosina ja vuosikymmeninä

Ohjelman ensimmäisiä vuosia toteutetaan osana nykyistä Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian toimeenpanosuunnitelmaa

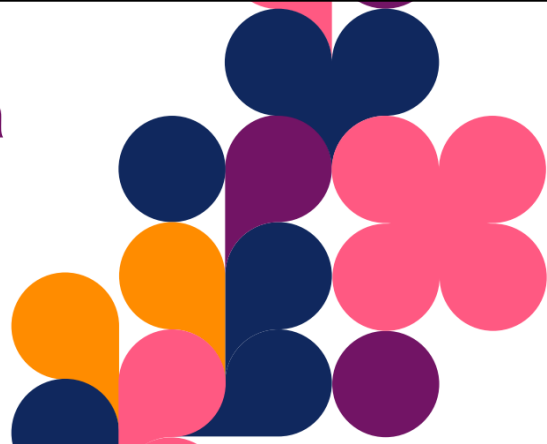
IKI2035 linkittyy vahvasti strategian toimeenpano-ohjelmaan sekä muihin kehityskokonaisuuksiin

Ohjelma linkittyy koko strategian toimeenpano-ohjelmaan, erityisesti kärkiin 1,2 ja 4

Strategian toimeenpano-ohjelma 2023-2025

Aluehallitus

14.2.2023

1. Tärkeintä ihminen

2. Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut

3. Hyvinvoivat työntekijät

4. Yhdessä yhteentoimiva hyvinvointialue

Ohjelman suunnittelulla ja toimeenpanolla vahva riippuvuus muihin kehityskokonaisuuksiin

- Suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä
- Erityisryhmien asuminen
- Vuodeosastaselvitys
- Kiirevastaanottoihin ja päivystykseen liittyvät selvitykset
- Lääkärituki 24/7
- Kotisairaala
- Digiklinikka -selvitys
- Palveluverkkoratkaisut
- Tuotantotapa-analyysit
- Hankkeet, kuten PirKOTI, PirSote, Hoppu2

Ikääntyneiden palveluiden toimintaympäristö on murroksessa monella tapaa

1	Lainsäädäntö	→	Ikääntyneiden palveluita koskevat vaatimukset tiukentuvat	→	<ul style="list-style-type: none">• Henkilöstömitoitus ympärivuorokautisessa hoivassa on kiristynyt ja kiristyy edelleen• Palvelun tuottamistapojen muutokset ja uudet järjestämisvastuun palvelut
2	Henkilöstö	→	Hoivahenkilöstön saatavuus vaikeutuu	→	<ul style="list-style-type: none">• Työmarkkinoilta poistuu enemmän työntekijöitä kuin tulee uusia• Henkilöstömitoituksen kiristyminen
3	Palvelutarve	→	Palvelutarve ja palveluiden kysyntä kasvaa merkittävästi	→	<ul style="list-style-type: none">• Ikääntyneiden (+80v) määrän kasvu• Muistisairauksien kasvu
4	Kustannukset	→	Paine kustannuskasvun hillintään alijäämäisessä taloudessa	→	<ul style="list-style-type: none">• Yksityisten tuottajien kasvanut neuvotteluvoima• Kiristynyt henkilöstömitoitus ja palkkaharmonisaatio

Lainsäädännön muutokset vaikuttavat tarvittavan henkilöstön määrään ja palvelun toteuttamisen tapoihin

Lainsäädännön keskeiset muutokset

Sosiaalihuollon alainen laitoshoido purettava

- Laki edellyttää iäkkäiden henkilöiden pitkäaikaisen sosiaalihuollon alaisen laitoshoidon lakkauttamista 1.1.2028 alkaen
- *Vaikuttaa asumispalveluiden tuotantotapoihin tulevaisuudessa*

Henkilöstömitoitus on jo kiristynyt ja kiristyy edelleen

- Iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon uusi henkilöstömitoitus (0,65 työntekijää asiakasta kohti) astui voimaan 1.4.2023
- Lisäksi uuden hallitusohjelman myötä varaudutaan 0,7 mitoitukseen vuoden 2028 alusta
- *Vaatii toiminnan sopeuttamista riittävän henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi*

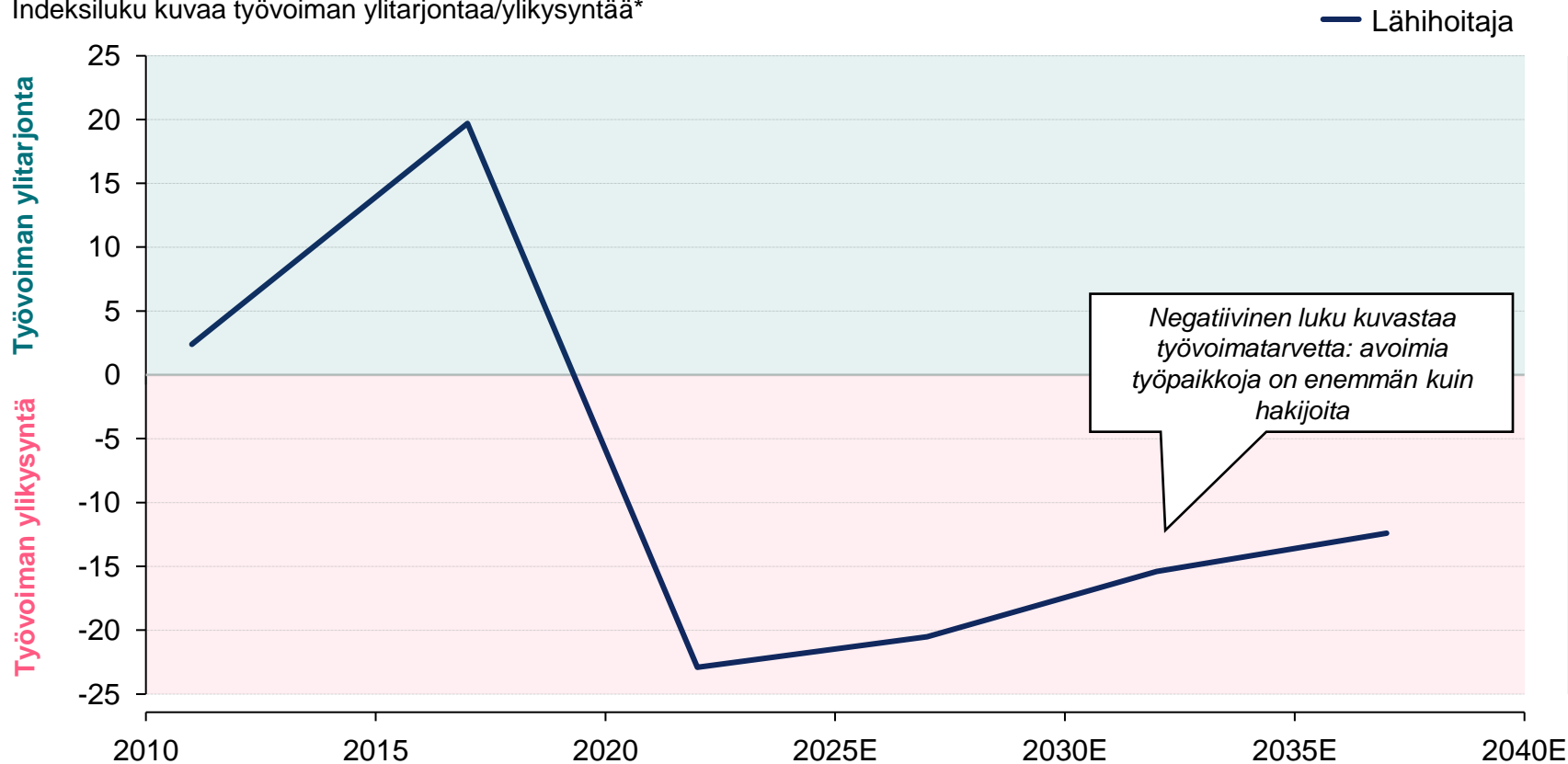
Vastuu laajenee turva- auttamispalveluissa

- Sosiaalihuoltolain uudistukseen liittyy turva-
auttamispalvelun siirtyminen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaksi tehtäväksi
- *Aiheuttaa mahdollisesti lisäresursoinnin tarvetta tuki- ja turvapalveluihin*

Hoivahenkilöstön työvoimatarve on merkittävä haaste myös tulevaisuudessa

Lähihoitajien ylitarjonta / ylikysyntä Pirkanmaassa 2011 – 2040 (indeksi)

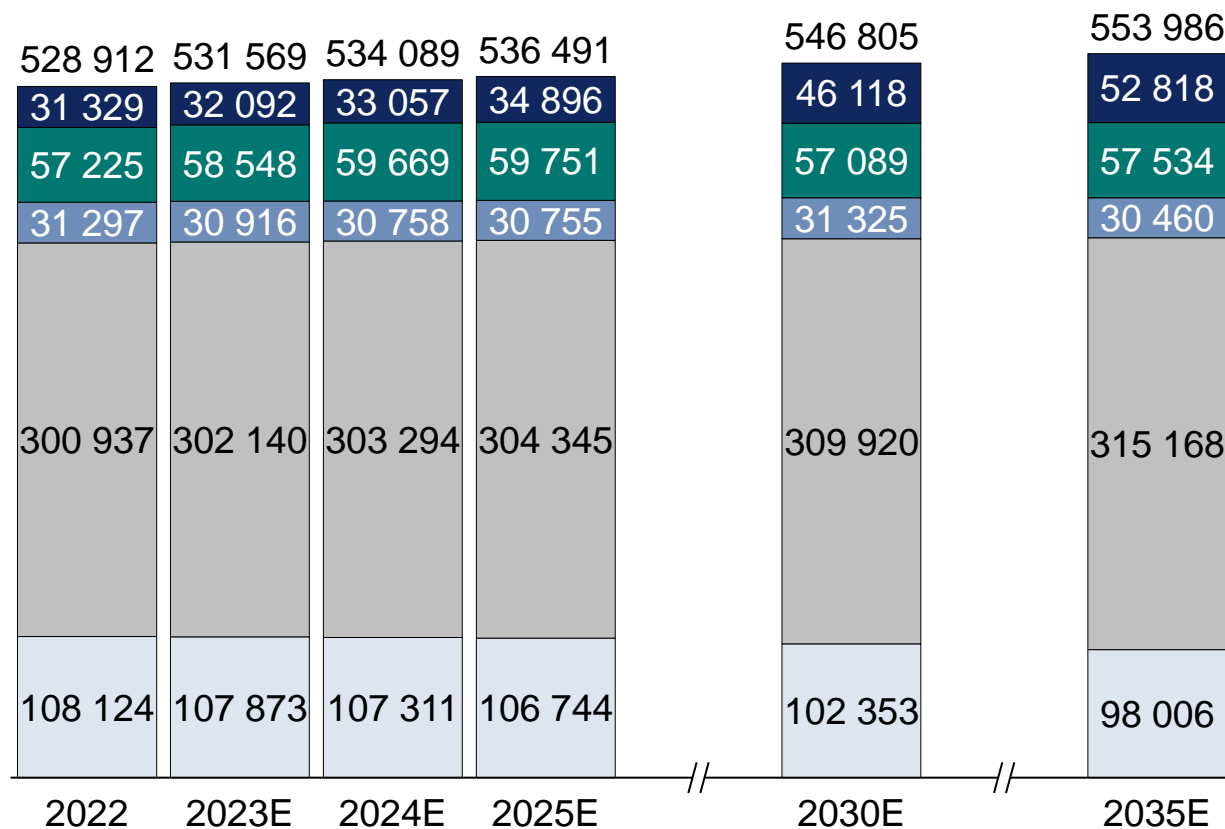
Indeksiluku kuvaa työvoiman ylitarjontaa/ylikysyntää*

- Vuonna 2022 Pirkanmaalla oli yli 1000 lähihoitajan paikkaa täyttämättä. Helpotusta ei ole näkyvissä lähitulevaisuudessa – vaikka trendi on positiivinen, ennustetaan hoivahenkilöstön työvoimatarpeen olevan suuri tulevalla vuosikymmenellä.
- Työvoimapulan ennuste pohjautuu Kevan eläköitymiseen liittyviin tilastoihin, jotka on yhdistetty koulutuspaikkamääriin, avoimiin työpaikkoihin sekä työvoimatilastoihin.

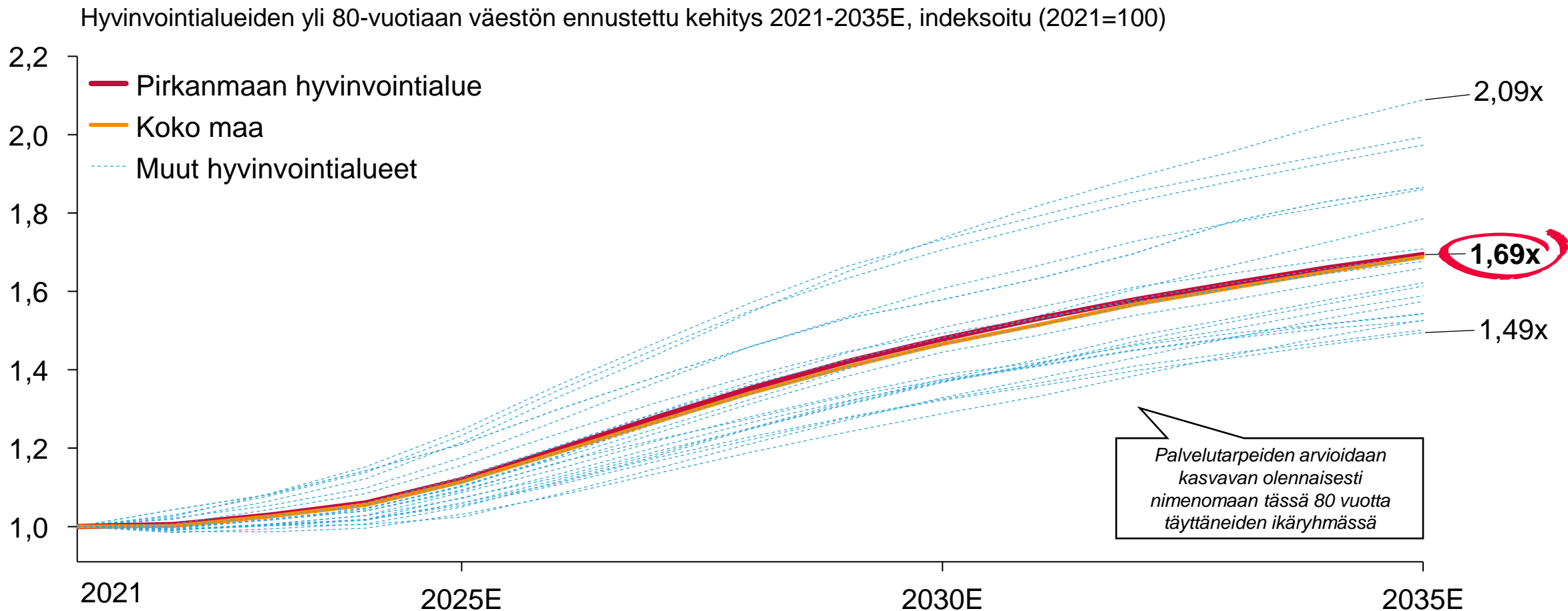
Pirkanmaan väestöstä yli 80-vuotiaiden osuus kasvaa suhteellisesti eniten seuraavien vuosien aikana

Pirkanmaan hyvinvointialueen väestöennuste 2022-2035E

Ikäryhmä	Muutos keskimäärin (2022 – 2035E)	Muutos (absoluuttinen)		
		2025E	2030E	2035E
80+	+4,1%	+12%	+48%	+69%
70 -79	+0,0%	+8%	+4%	+4%
65 - 69	-0,2%	-2%	0%	-3%
20 - 64	+0,4%	+1%	+3%	+5%
0 -19	-0,8%	-1%	-5%	-9%

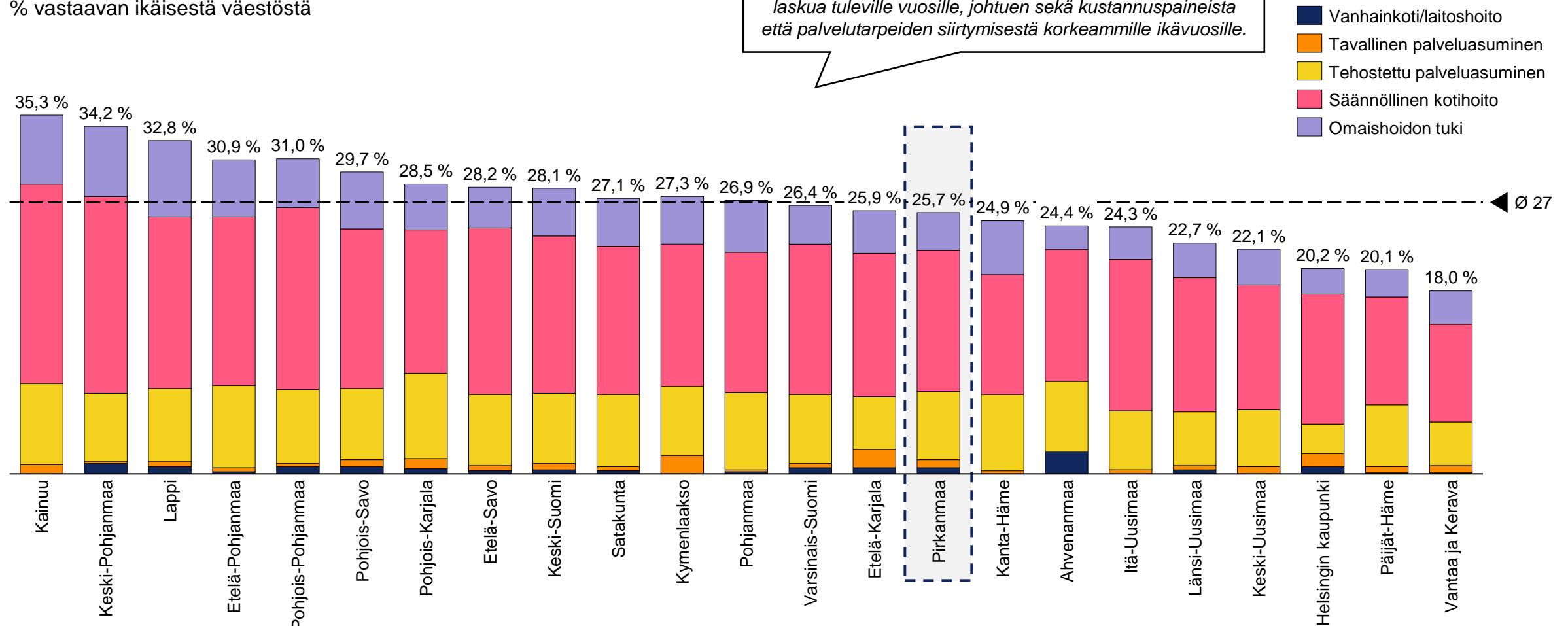
Tausta: Pirkanmaan väestön ikääntyminen vastaa keskimäärin muiden hyvinvointialueiden kehitystä

Pirkanmaalla ikääntyneiden palveluiden kokonaispeittävyys on lähellä Suomen keskiarvoa

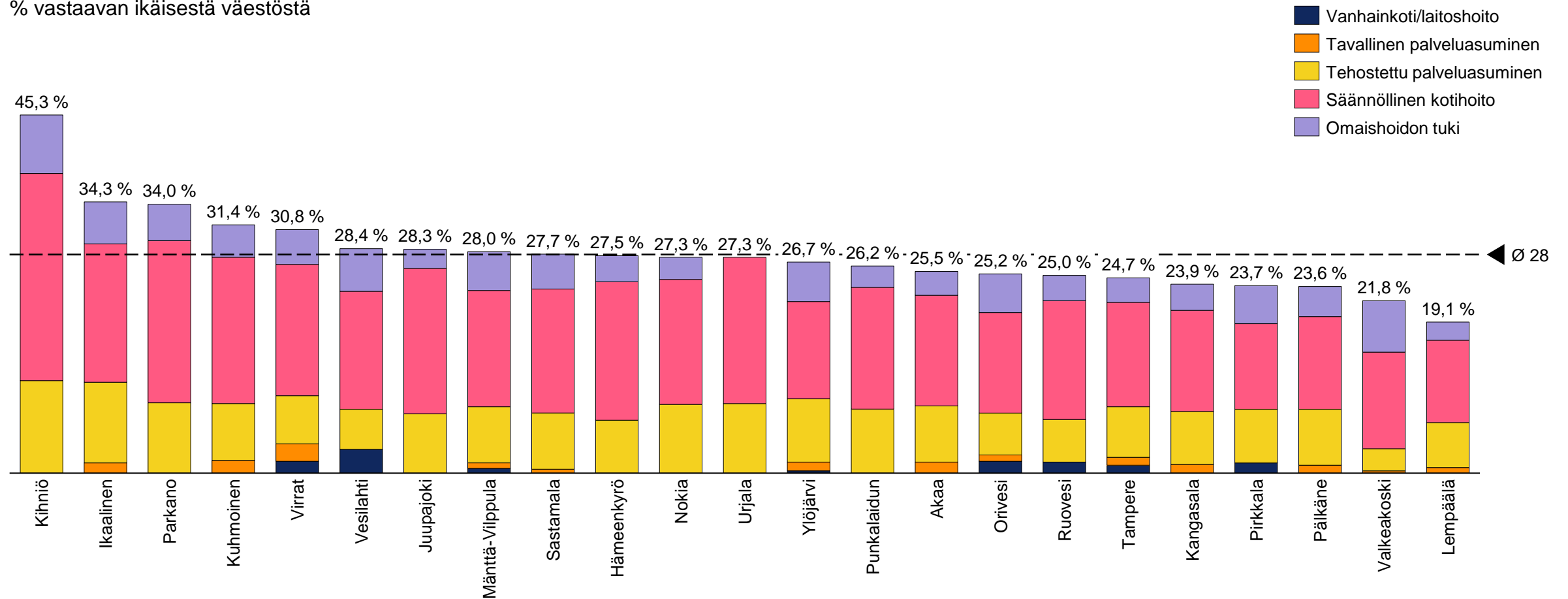
Ikääntyneiden palveluiden 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12.2022, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Useilla alueilla tavoitellaan merkittävää peittävyysprosenttien laskua tuleville vuosille, johtuen sekä kustannuspaineista että palvelutarpeiden siirtymisestä korkeammille ikävuosille.

Lähtötilanne palvelujen peittävyyksissä hyvinvointialueen käynnistyessä

Ikääntyneiden palveluiden 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12.2022,
% vastaavan ikäisestä väestöstä

Pirkanmaan hyvinvointialue ei ole yksin ikääntyneiden palveluiden kustannuspaineiden kanssa

Ikääntyneiden palveluiden kustannusten ennustetaan kasvavan voimakkaasti tulevina vuosina...

Merkittäviä kustannuksia lisääviä tekijöitä ovat mm.

- Väestön ikääntyminen ja palvelutarpeen kasvu
- Henkilöstömitoituksen nousu
- Inflaatio
- Sote-alan palkkojen nousu
- Ostopalveluiden hintojen nousu
- Henkilöstön saatavuuden haasteet

...mikä on jaettu haaste muiden hyvinvointialueiden kanssa

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Hyvinvointialue esittää vanhusten hoidon osaston lakkauttamista Vaasan keskussairaalaan – taustalla säästöpainet

Teknisesti osastoja halutaan yhdistää, mutta sote- ja vuodepaikkojen määrää on säästöyistä tarve lakkauttaa. Hyvinvointialue...

Sosiaalipalvelut

Kotihoidon asiakasmäärät ensimmäistä kertaa laskussa, vaikka vanhusten määrä kasvaa – hyvinvointialueet kiristäneet ehtoja vaivihkaa

Kotihoidon käyntimäärät ovat ensimmäistä kertaa Suomessa laskussa, vaikka vanhusten määrä kasvaa. Osa hyvinvointialueista on viime vuosina kiristänyt kotihoitoon pääsyn kriteereitä.

Hyvinvointialueet

Oma Hämeen ikäihmisten palvelut pohtii uusia toimintatapoja säästöpainneiden puristuksessa

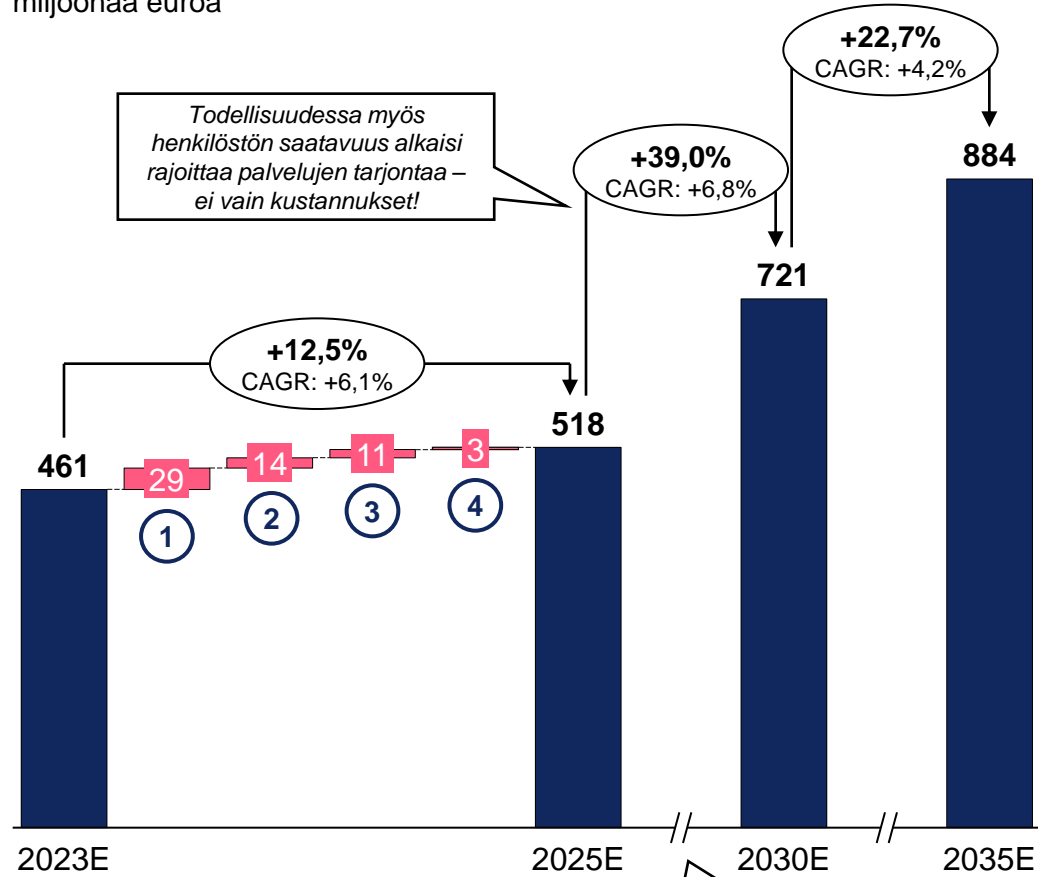
Tavoitteena on, että jatkossa pienempi osa ikääntyneistä tarvitsisi ympärivuorokautista hoivaa.

2. Skenaariot palvelutarpeen ja kustannusten kehityksestä

Ilman kustannusten kasvua hillitseviä toimia, kustannusten ennustetaan lähes tuplaantuvan vuoteen 2035 mennessä

Ikääntyneiden palveluiden toimintakulujen kasvuennuste 2023E-2035E, miljoonaa euroa

- 1 Väestön ikääntyminen**
Palvelutarpeen kasvu arvioitiin suhteessa asiakasmäärän kasvuun 80+ vuotiaiden ikäryhmässä, jossa tarve kasvaa eniten.¹ Nykyisillä peittävyyksillä* kustannukset kasvavat asiakasmäärän kasvun seurauksena noin 29 M€ vuosien 2023-2025 välisenä aikana huomioiden inflaation, hoitomitoituksen ja palkkojen kasvun.
- 2 Palkkojen kasvu**
Hyvinvointialueen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan palkat nousevat noin 3 % vuonna 2024.² Olettaen, että henkilöstön palkat muina vuosina kasvavat inflaation kanssa samaa tahtia, ennustetaan henkilöstökustannusten kasvavan noin 14 M€ vuoteen 2025 mennessä.
- 3 Inflaatio**
Inflaation arvioitiin olevan keskimäärin 3,0 % vuonna 2024 ja 2,3 % vuonna 2025.³ Ennusteen toteutuessa kustannukset kasvavat noin 11 M€ vuodesta 2022 vuoteen 2025. Vuoden 2025 jälkeen inflaation oletettiin pysyvän 2 % tasolla vuoteen 2035 asti.
- 4 Henkilöstömitoituksen kasvu**
Henkilöstömitoitus kasvoi 0,65 mitoitukseen 1. huhtikuuta 2023 ja tulee nousemaan 0,7 mitoitukseen vuonna 2028.⁴ Mitoituksen kasvun myötä kustannusten arvioidaan kasvavan noin 3 M€ vuoteen 2025 mennessä ja noin 15 M€ vuosien 2025-2030 välillä.

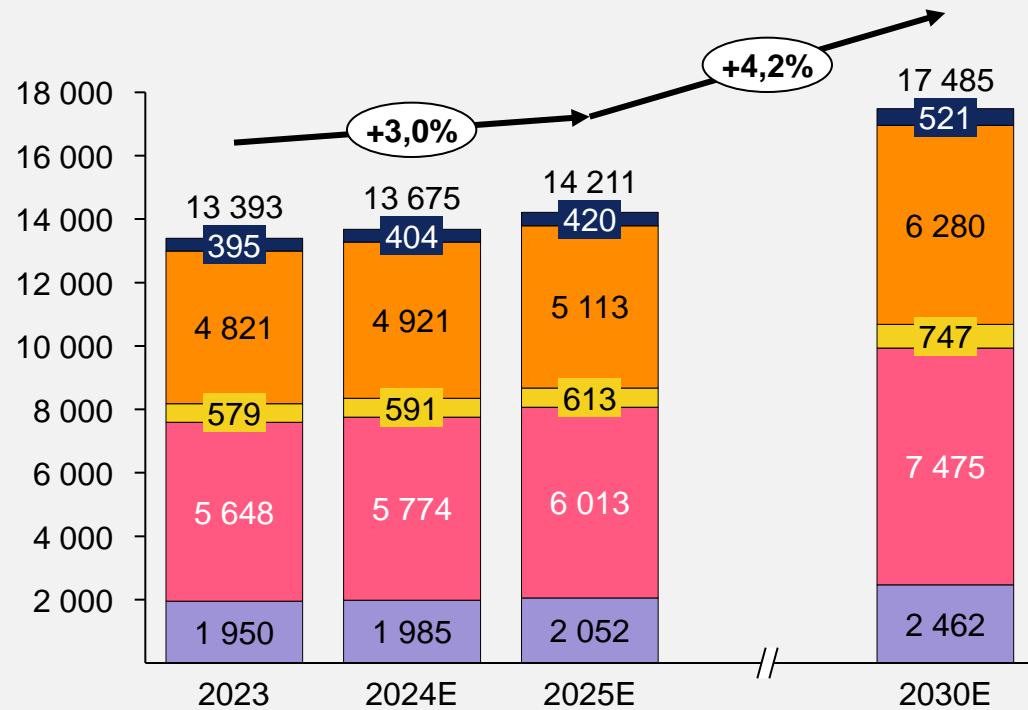
Huom. Arvio on maltillinen. Todellisuudessa kustannukset voivat kasvaa tätä enemmän ja nopeammin mm. henkilöstöpulan ja ostopalveluiden hinnankorotuspaineista johtuen!

*Laskettu vuoden 2022 peittävyyksillä

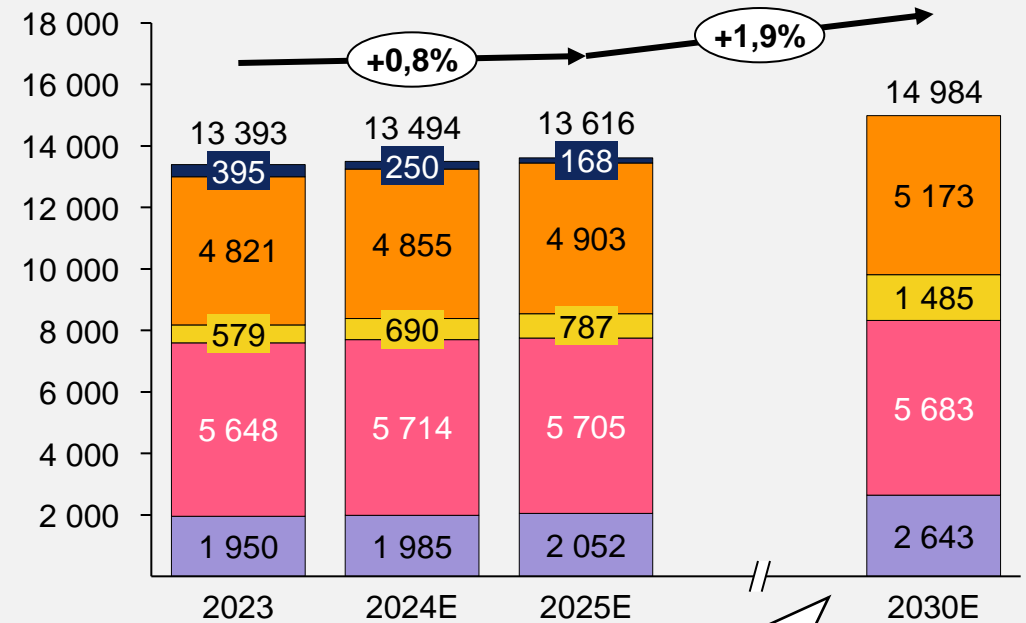
Lähteet: Pirkanmaan kustannustiedot 2023 1) THL, Sotkanet 2022 2) Tehy, HYVTES sopimusratkaisu 2023-2025 3) Suomen pankki 8/2023 4) THL: Iäkkäiden palvelut uudistuvat, Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 16.6.2023

Tulevaisuudessa asiakkaita pyritään ohjaamaan enenevässä määrin yhteisölliseen asumiseen

Asiakkaiden määrän kehitys jos palveluiden peittävydet pysyisivät vakioina, 2023-2035E, **Kaikki asiakkaat**

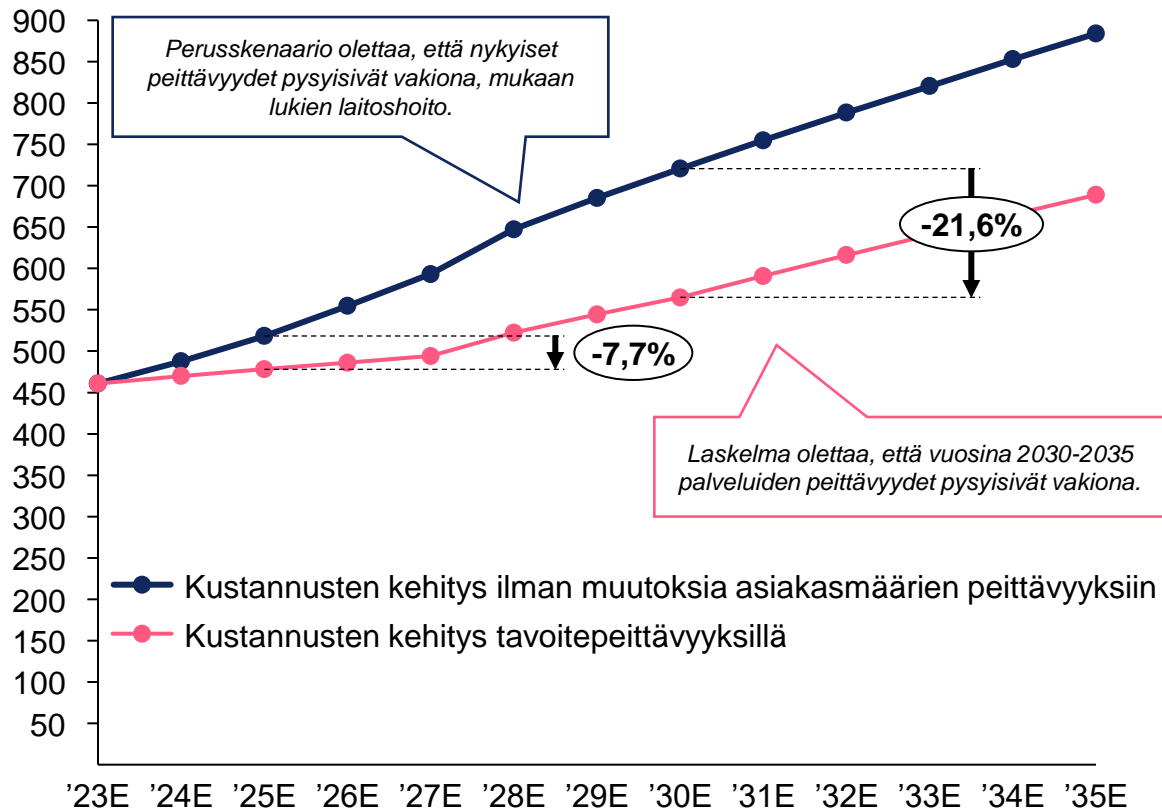
Asiakkaiden määrän kehitys palveluiden tavoitepeittävyksillä 2023-2035E, **Kaikki asiakkaat**

Huom. Kotihoidon palvelutuotanto vastaa myös yhteisöllisestä asumisesta – yhteenlaskettuna asiakasmäärä kasvaa noin 940 asiakkaalla vuodesta 2023 vuoteen 2030.

Painopisteen siirtäminen kevyempiin palveluihin hidastaa kustannusten kasvua merkittävästi

Ikääntyneiden palveluiden kokonaiskustannusten (netto) kasvuennuste 2023E-2035E, miljoonaa euroa

Palvelu	Perus- skenaario Nykyiset peittävydet*	Tavoite- skenaario Tavoite- peittävydet 80+ -ikäryhmällä	Asiakasmäärä 2030 tavoite vs. 2030 nykyisillä peittävyksillä	Asiakasmäärä 2030 tavoite vs. nykyinen asiakasmäärä
Vanhainkoti/ laitosasuminen	0,9 %	0,0 %	-521	-395
Ympäri- vuorokautinen palveluasuminen	10,4 %	8,0 %	-1 107	+352
Yhteisöllinen asuminen ja perhehoito	1,20 %	2,8 %	+738	+906
Säännöllisen kotihoiton asiakkaat	13,0 %	9,1 %	-1 792	+35
Omaishoidettavat	3,7 %	4,0 %	+180	+693

Tavoitepeittävyksillä kustannukset ovat noin 21,6 % matalammat vuonna 2025 ja noin 7,7 % matalammat vuonna 2030 verrattuna kustannusten kehitykseen vuoden 2022 mukaisilla peittävyksillä.

3. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Kehitysalueet:

1. Neuvonnan, ohjauksen ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistaminen

Neuvonnan ja ohjauksen tarjoamaa vahvistetaan. Arviointiprosesseja kehitetään palveluratkaisujen oikea-aikaisuuden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.

2. Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen

Asumista tutussa ympäristössä tuetaan entistä vahvemmin kehittämällä kotiin annettavia palveluja, kuntoutusta sekä lyhytaikaishoitoa ja kuntouttavaa päivätoimintaa. Teknologian käyttöä lisätään palvelutuotannossa asiakastarpeiden mukaisesti.

3. Asumispalvelujen rakenteen keventäminen

Asumispalvelujen rakennetta kevennetään palvelujärjestelmän kestävyuden turvaamiseksi. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kysyntää hillitään laajentamalla yhteisöllistä asumista merkittävästi tähän palveluun soveltuvissa asiakasryhmissä, sekä tukemalla omais- ja perhehoitoa. Laitoshoito puretaan.

4. Integraation vahvistaminen yhdyspinnoissa

Erilaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteentoimivuutta parannetaan ikääntyneille keskeisissä palvelu- ja hoitopoluissa. Lisäksi kehitetään monituottajuutta ja kumppanuuksia mm. kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

5. Vaikuttavat teknologiaratkaisut

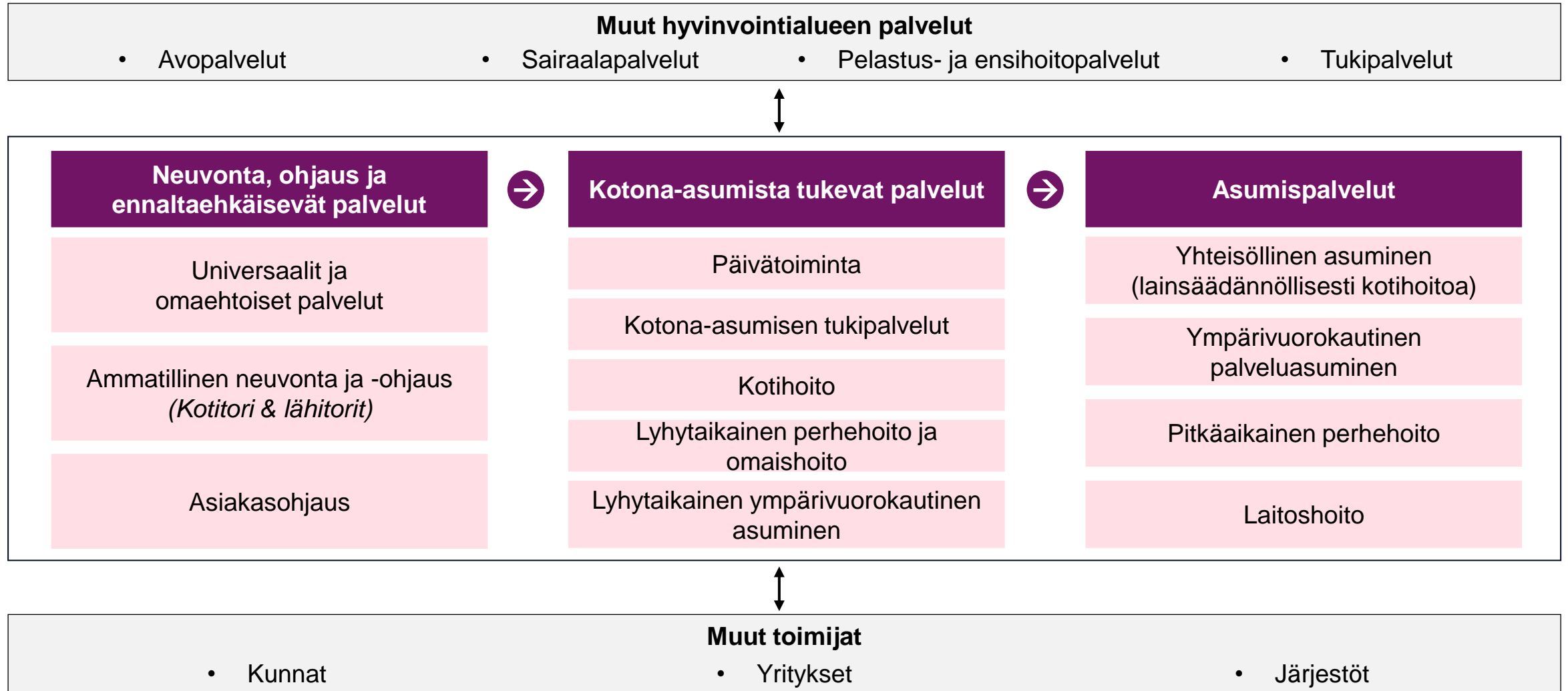
Teknologian hyödyntämistä edistetään sekä palvelutuotannossa että asiakkaiden keskuudessa. Uusia ratkaisuja ja käyttöönoton tukea tarjotaan asiakastarpeiden mukaan. Lisäksi kehitetään digitaalisia palveluja ja tiedolla johtamista.

**Toiminnallisesti
ja taloudellisesti
kestävä
palvelurakenne**

Ohjelman kehitystoimenpiteet kohdentuvat koko ikääntyneiden palveluketjuun ja lisäksi yhdyspintoihin

IKI2035 -ohjelman rakenne ja tavoitteet

Ydintavoite	Toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä palvelurakenne				
Kehitysalueet	1. Ammatillisen neuvonnan, ohjauksen ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistaminen	2. Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen	3. Asumispalvelujen rakenteen keventäminen	4. Integraation vahvistaminen yhdyspinnoissa	5. Vaikuttavat teknologiaratkaisut
Osatavoitteet	1.1 Ammatillisen neuvonnan ja ohjauksen tarjoaman ja saatavuuden vahvistaminen 1.2 Ennaltaehkäisevän toiminnan vahvistaminen 1.3 Asiakasohjauksen toimintamallien ja prosessien yhtenäistäminen 1.4 RAI-osaamisen vahvistaminen ja tiedon systemaattinen ja yhdenmukainen hyödyntäminen	2.1 Kotihoidon kestävyuden varmistaminen 2.2 Lyhytaikaisen hoidon vahvistaminen 2.3 Kuntouttavan työn vahvistaminen ja päivätoiminnan kehittäminen 2.4 Uusien kotona asumista tukevien toimintamallien ja palvelumuotojen käyttöönotto	3.1 Yhteisöllisen asumisen laajentaminen 3.2 Ympäri vuorokautisen palveluasumisen sovittaminen asiakastarpeisiin, henkilöstöön ja talouteen 3.3 Laitoshoidon purku 3.4 Omais- ja perhehoidon vahvistaminen 3.5 Kiinteistötarpeiden arviointi ja kiinteistöjen käytön sovittaminen rakennemuutokseen	4.1 Integraation vahvistaminen ikääntyneiden sote-palvelujen yhdyspinnoissa 4.2 Monituottajuuden hyödyntäminen tarkoituksenmukaisesti ja kustannus- tehokkaasti 4.3 Kumppanuuksien vahvistaminen (kolmas sektori, HYTE, yhdyspintatyö)	5.1 Aukkaille tarjottavien digitaalisten ratkaisujen ja käyttäjien tuen vahvistaminen 5.2 Tuottavuutta ja palveluiden saatavuutta parantavien teknologioiden käytön laajentaminen 5.3 Tiedolla johtamisen kehittäminen

1. Neuvonnan, ohjauksen ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistaminen

Osatavoitteet	Toimenpiteet
1.1 Ammatillisen neuvonnan ja ohjauksen tarjoaman ja saatavuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none">• Ammatillisen neuvonnan ja ohjauksen vahvistaminen ja tunnettuuden lisääminen myös viestinnän keinoin• Ikääntyneiden so- ja te neuvontakanavien yhteensovittaminen ja varhaisen ohjauksen vahvistaminen terveystalouksissa• Neuvonnan ja ohjauksen ammattirakenteen vahvistaminen (mm. sosiaaliohjaajat ja geronomit)• Ikääntyneiden vammaisten palveluiden integrointi päällekkäisen työn poistamiseksi (ikäntyneiden palveluiden ja vammaispalveluiden vastualueet)
1.2 Ennaltaehkäisevän toiminnan vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none">• Lähitoritoiminnan ammatillisen ohjauksen vahvistaminen• Lähitoritoiminnan palveluverkon tarkastelu; tarkastellaan koko Pirkanmaan laajuisesti tarkoituksenmukainen resurssien jakautuminen• Yhteisen toimintamallin luominen lähitoreille• Ennaltaehkäisevän työn linkittäminen ja ohjaaminen kuntoutukseen• Ohjaaminen vahvasti ja varhain ennaltaehkäiseviin ja omaehtoisiin palveluihin (digitaaliset palvelut, kunnat, järjestöt, kolmas sektori, yksityiset palvelut)
1.3 Asiakasohjauksen toimintamallien ja prosessien yhtenäistäminen	<ul style="list-style-type: none">• Asiakasohjauksen ydinprosessien yhtenäistäminen: kotihoidon asiakkaaksi tulon prosessi, SAS-prosessi (yleinen), asiakasmaksut• Asiakasvirtojen muutosten (yhteisöllinen asuminen, laitoshoidon purku) vaikutusten ennakointi ja niihin varautuminen• Moniammatillisuuden hyödyntäminen tarkoituksenmukaisesti palvelutarpeen arvioinneissa• Gerontologisen sosiaalityön yhtenäistäminen ja vahvistaminen• Moniammatillisen toimintamallin käyttöönotto
1.4 RAI-osaamisen vahvistaminen ja tiedon systemaattinen ja yhdenmukainen hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none">• RAI:n sisällyttäminen osaksi kokonaisvaltaista palvelutarpeen arvioinnin kehittämistä• RAI:n käyttäminen ensisijaisena palveluiden myöntämisen perusteena• RAI-kokonaisarviointien hyödyntäminen asiakkaan palvelu- ja hoitosuunnitelmien laatimisessa• RAI -tiedon aktiivinen hyödyntäminen palvelujen kohdentamisessa oikea-aikaisesti – esim. kuntoutustarpeen tai palvelumäärän muutostarpeen tunnistaminen• Henkilöstön ja esihenkilöiden RAI-osaamisen vahvistaminen

2. Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen (1/2)

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Peittävyys (80+ vuotiaat) ja kokonaisasiakasmäärä*		
		2023	2025	2030
2.1 Kotihoidon kestävyysvarmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Kotihoidon yhteisen toiminnanohjausjärjestelmän hankinta ja käyttöönotto sekä asiakastyön osuuden kasvattaminen Kotona asumista tukevien palvelujen ammattirakenteen monipuolistaminen Moniammatillisen tiimityön lisääminen henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi Yöaikaisen kotihoidon laajentaminen koko Pirhan laajuiseksi asiakkaiden tarpeen mukaan Kotihoidon arviointijakson sisällön vakioiminen (mm. ohjausosaamisen lisääminen ja muistiosaamisen lisääminen) Kotihoidon teknologioiden merkittävä laajentaminen (ks. 5.2) Sopivien asiakkaiden tunnistaminen teknologian hyödyntämismahdollisuuksien näkökulmasta Teknologian käyttöönoton myötä henkilöstöressurssin kohdentaminen yöaikaiseen hoitoon ja yhteisölliseen asumiseen Kotihoidon palvelutuotannon laajentaminen yhteisölliseen asumiseen ja tähän sopivien tuotantotapojen kehittäminen Kotihoidon ja ennaltaehkäisevien palveluiden kehittämisen yhteensovittaminen; ennaltaehkäisevien palveluiden riittävä resursointi kotihoidon asiakasmäärien saavuttamiseksi 	Säännöllinen kotihoito		
		13,0 %	12,1 %	9,1 %
		5 648	5 705	5 683
2.2 Lyhytaikaisen hoidon vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Lyhytaikaisen hoidon paikkojen lisääminen: tavoite 120 paikkaa Lyhytaikaisen hoidon profilointi palvelun sisällöt ja erilaiset asiakasryhmät huomioiden (esim. kotona asumista tukeva kuntouttava lyhytaikaishoito, omaishoidon tuen asiakkaat, ympärivuorokautisten asumispalveluiden jonottajat.) Huomioidaan sairaalapaikkojen -selvitystyö osana toimenpiteitä 			

2. Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen (2/2)

Osatavoitteet

2.3 Kuntouttavan työn vahvistaminen ja päivätoiminnan kehittäminen

Toimenpiteet

- Kuntouttavan lyhytaikashoidon profilointi (palvelusisältö ja asiakkaat)
- Palveluiden piirissä olevien asiakkaiden kuntoutuksen lisääminen ja kuntoutukseen panostaminen (esim. kotikuntoutus, etäkuntoutus, kuntoutus asumispalveluissa)
- Ikääntyneen toimintakyvyn tukemisen ja laaja-alaisen kuntoutuksen toimintamallin luominen
- Päivätoimintaverkoston ja yhteisen mallin luominen kuntouttavaan päivätoimintaan

2.4 Uusien kotona asumista tukevien toimintamallien ja palvelumuotojen käyttöönotto

- Ensihoidon ja ikääntyneiden kotona-asumista tukevien palveluiden yhteistyömahdollisuuksien ja hyötyjen arviointi, sekä toimeenpano soveltuvin osin
- Kotona asumista tukevien palvelujen 24/7 lääkärituen vahvistaminen
- Kotisairaaloiminnan yhteensovittaminen kotiin vietävien palveluiden kanssa
- Palveluverkkotyössä kehitettävien liikkuvien palveluiden suunnittelu ja integrointi osaksi ikääntyneiden kotona-asumista tukevaa toimintaa

3. Asumispalveluiden rakenteen keventäminen (1/2)

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Peittävyys (80+ vuotiaat) ja kokonaisasiakasmäärä*		
		2023	2025	2030
3.1 Yhteisöllisen asumisen laajentaminen	<ul style="list-style-type: none"> Yhteisöllisen asumisen palvelumuodon ja sen toteutustapojen täsmentäminen lain vaatimusten mukaisesti sekä toimintamallien kehittäminen huomioiden myös valtakunnallinen kehittäminen Yksityisen tarjonnan ja rakennushankkeiden kartoittaminen sekä palveluhankintojen valmistelu Yhteisöllisen asumisen henkilöstötarpeiden ennakointi, henkilöstösuunnittelu ja henkilöstön informointi suunnitelmista RAI-tiedon hyödyntäminen kohderyhmien tunnistamisessa myöntämisperusteiden mukaisesti 	Yhteisöllinen asuminen		
		1,2 % 579	1,7 % 787	2,8 % 1 485
3.2 Ympärivuorokautisen palveluasumisen sovittaminen asiakastarpeisiin, henkilöstöön ja talouteen	<ul style="list-style-type: none"> Asumispalvelujen henkilöstörakenteen monipuolistaminen Moniammatillisen tiimityön lisääminen oman osaamisen vahvistamiseksi (esim. konsultaatiokanavat muihin ammattilaisiin) Ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstötarpeiden ennakointi, henkilöstösuunnittelu ja henkilöstön informointi suunnitelmista Asiakasmäärän kasvun kohdistaminen ensisijaisesti omaan tuotantoon 	Ympärivrk. palveluasuminen		
		10,4 % 4 821	9,8 % 4 903	8,0 % 5 173
3.3 Laitoshoidon purku	<ul style="list-style-type: none"> Suunnitelma laitoshoidon paikkojen sulusta asiakkaiden luonnollisen poistuman kautta Yksiköiden tiivistäminen paikkojen tyhjentyessä Asukkaiden muuttaminen yksiköiden sisällä ja toisiin yksiköihin tarvittaessa Luopuminen laitoshoidon kiinteistöistä 	Ikääntyneiden laitushoito		
		0,9 % 395	0,3 % 168	0 % 0

*Lisätietoja liitteissä

3. Asumispalveluiden rakenteen keventäminen (2/2)

Osatavoitteet

3.4. Omais- ja perhehoidon vahvistaminen

Toimenpiteet

- Omaishoidon tuesta laajemmin tiedottaminen
- Myöntämisperusteiden uudelleen arviointi tai palkkioiden tason tarkastelu huomioiden kustannusvaikutukset
- Omaishoidon lakisääteisten vapaiden järjestämisen tapojen arviointi ja vapaiden tukeminen
- Lyhytaikaishoidon paikkojen lisääminen (linkki osatavoitteeseen 2.1)
- Perhehoidon tunnettuuden lisääminen ja laajentaminen Pirkanmaalla
- Digipalveluiden ja lähitorin mahdollisuuksien vahvempi hyödyntäminen omais- ja perhehoitajien tukemisessa

Peittävyys (80+ vuotiaat) ja kokonaisasiakasmäärä*

2023	2025	2030
Omaishoidon tuki		
3,01 %	3,6 %	4,0 %
967	1 272	1863

3.5 Kiinteistötarpeiden arviointi ja kiinteistöjen käytön sovittaminen rakennemuutokseen

- Nykyisten kiinteistöjen osalta teknisen ja toiminnallisen kunnan arviointi sekä yhteensovittaminen kokonaisarvioksi
- Nykyisten ja uusien kiinteistöjen tarkastelu Pirkanmaan laajuisesti suhteessa nykytarpeisiin ja peittävyystavoitteisiin
- Yhteisölliseen asumiseen soveltuvien tilojen kartoittaminen palveluverkkoselvitys ja ARA-hankkeet huomioiden
- Ympäri vuorokautisen palveluasumisen tilojen saatavuuden kartoittaminen ja riittävän oman tuotantokapasiteetin varmistaminen tuleviin tarpeisiin
- Rakennus- ja saneeraushankkeiden suunnittelu ja toimeenpanon käynnistäminen sekä tarvittavien tilavuokrausten toteutus
- Laitospaikkojen purun yksityiskohtainen toteutus suunnittelu ja suunnitelman hallittu läpivienti
- Yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden rakennus- ja saneeraushankkeiden tukeminen palveluverkkosuunnitelman ja hankintastrategian mukaisesti yhteistyössä kuntien kanssa
- Palveluverkon kehityssuunnitelman laatiminen selvityksien tuloksiin ja kiinteistöjen saatavuuteen perustuen

4. Integraation vahvistaminen yhdyspinnoissa

Osatavoitteet

4.1 Integraation vahvistaminen ikääntyneiden sote-palvelujen yhdyspinnoissa

Toimenpiteet

- Paljon terveystalvveluita käyttävien ikääntyneiden (joilla ei vielä ikäihmisten palvelujen asiakkuutta) ohjaaminen sote-keskuksista neuvonnan ja ohjauksen piiriin Lähitoreille ja Kotitoriin
- Hoidon vahvistaminen ikääntyneiden sairauksissa hoitoketjun perustasolla päivystyskäyntien välttämiseksi
- Ikääntyneen sairaalasta kotiutumisprosessin yhtenäistäminen ja läheisten vahvempi mukaanotto kotiuttamiseen
- Apuvälinepalveluiden yhteistyön vahvistaminen niin, että välineiden lainaaminen on joustavaa ja tukee kotona-asumista
- Kuntoutuspalveluiden kanssa yhteisten arviointien tekeminen kotona asumisen ja asumispalveluiden tueksi
- Ikääntyneiden mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden palveluiden integraation vahvistaminen
- Turva-auttamispalveluiden auttamisketjuissa yhteistyön vahvistaminen hätäkeskuslaitoksen, sosiaalipäivystyksen ja ensihoidon kanssa

4.2 Monituottajuuden hyödyntäminen tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti

- Tuotantotapa-analyysin hyödyntäminen ja tuotantorakenteen kehittäminen
- Hankintastrategian laatiminen ikääntyneiden palveluihin
- Hankittavien palveluiden palvelusisältöjen vakioiminen suhteessa omaan palvelutuotantoon
- Monipuolistetaan mahdollisuuksia yhdessä toimimiseen kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa.
- Ison tilaajan (koko Pirha) mittakaavaetujen hyödyntäminen ikääntyneiden palveluja koskevissa hankinnoissa
- Lähitorien ja Kotitorin hankinnan ja monituottajamallin kehittäminen

4.3 Kumppanuuksien vahvistaminen (kolmas sektori, HYTE, yhdyspintatyö)

- Tehdään kuntayhteistyötä joukko- ja palveluliikenteessä tukemaan ikääntyneiden omaehtoista asiointia ja liikkumista
- Kehitetään kumppanuuksia kuntien ja kolmannen sektorin kanssa ennaltaehkäisevien palvelujen tarjonnan ja käytön vahvistamiseksi
- Otetaan järjestöt ja kolmas sektori vahvemmin mukaan tuottamaan lähitorien toimintaa

5. Vaikuttavat teknologiaratkaisut

Osatavoitteet

5.1 Aukkaille tarjottavien digitaalisten ratkaisujen ja käyttäjien tuen vahvistaminen

Toimenpiteet

- Digilähtörin edelleen kehittäminen ja vahvistaminen
- Omaisille positiivinen viestintä ja omaisten mukaan ottaminen ikääntyneiden digitaalisten ratkaisujen käyttöönoton tueksi
- Henkilökohtaisten digiratkaisujen hankinnan tukeminen ikääntyneille jo ennen varsinaisia palveluja
- Ikääntyneiden (käyttäjien) tukeminen digitaalisten palveluiden ja teknologian käyttöönotossa

5.2 Tuottavuutta ja palveluiden saatavuutta parantavien teknologioiden käytön laajentaminen

- Etäkäyntien lisääminen
- Lääkeautomaattien käytön laajentaminen
- Jatketaan aktiivista uusien teknologioiden kartoittamista, pilotointia ja vaikuttavuuden arviointia

Osuus kotihoidon asiakkaista %

2023	2025	2030
Etäkäynnit		
10,1 %	13 %	15 %
Lääkeautomaatit		
15,9 %	20 %	23 %

5.3 Tiedolla johtamisen kehittäminen

- RAI-tiedolla johtamisen kehittäminen kartoittamaan ja ennakoimaan ikääntyneiden henkilöiden palvelujen tarvetta sekä tukemaan palvelujen oikeanlaista kohdentamista
- Asiakaskokemuksen mittaaminen ikääntyneiden palveluissa yhteneväisesti ja johtaminen tavoitteellisesti käytäntöön
- Kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistäminen luotettavan tietopohjan luomiseksi
- Pirkanmaan yhteisiin asiakas- ja potilastietojärjestelmiin siirtyminen Ikääntyneiden palveluissa Pirhan käyttöönottoaikataulujen mukaisesti
- Integraatioalustan valmistelu

4. Arvio ohjelman vaikutuksista

Yhteenveto ohjelman ennakoituista vaikutuksista

Asiakas

Ennakoiva ohjaus ja tuki lisääntyvät ja palveluvaihtoehdot monipuolistuvat hyvän ikääntymisen turvaamiseksi

- Yhteydenotto ja tiedon saanti erilaisista terveyttä, hyvinvointia ja arjen sujuvuutta tukevista ratkaisuvaihtoehdoista helpottuu.
- Kotona asumisen tukemiseksi otetaan käyttöön uusia palvelumuotoja ja toimintatapoja.
- Palvelujen saannin ja toteutuksen yhdenvertaisuus lisääntyy Pirkanmaalla alueella.
- Asukkaita kuullaan toimintaa kehitettäessä palvelujen laadun sekä hyvän ikääntymisen turvaamiseksi.

Henkilöstö

Yhteistyö, osaaminen ja yhtenäiset toimintatavat vahvistuvat

- Tarve erilaisille osaajille lisääntyy ja uusien palvelumuotojen myötä tarjolle tulee entistä monipuolisempia tehtäviä. Myös työskentely eri sijainneissa mahdollistuu.
- Ammatillinen osaaminen vahvistuu mm. yhteisen kehitystyön, moniammatillisen työskentelyn sekä koulutusten kautta.
- Yhteistyö ja kumppanuudet eri toimijoiden välillä vahvistuvat.
- Hyvinvointialueen yhteiset selkeä toimintatavat ja työkalut parantavat edellytyksiä työssä onnistumiselle.

Kustannukset

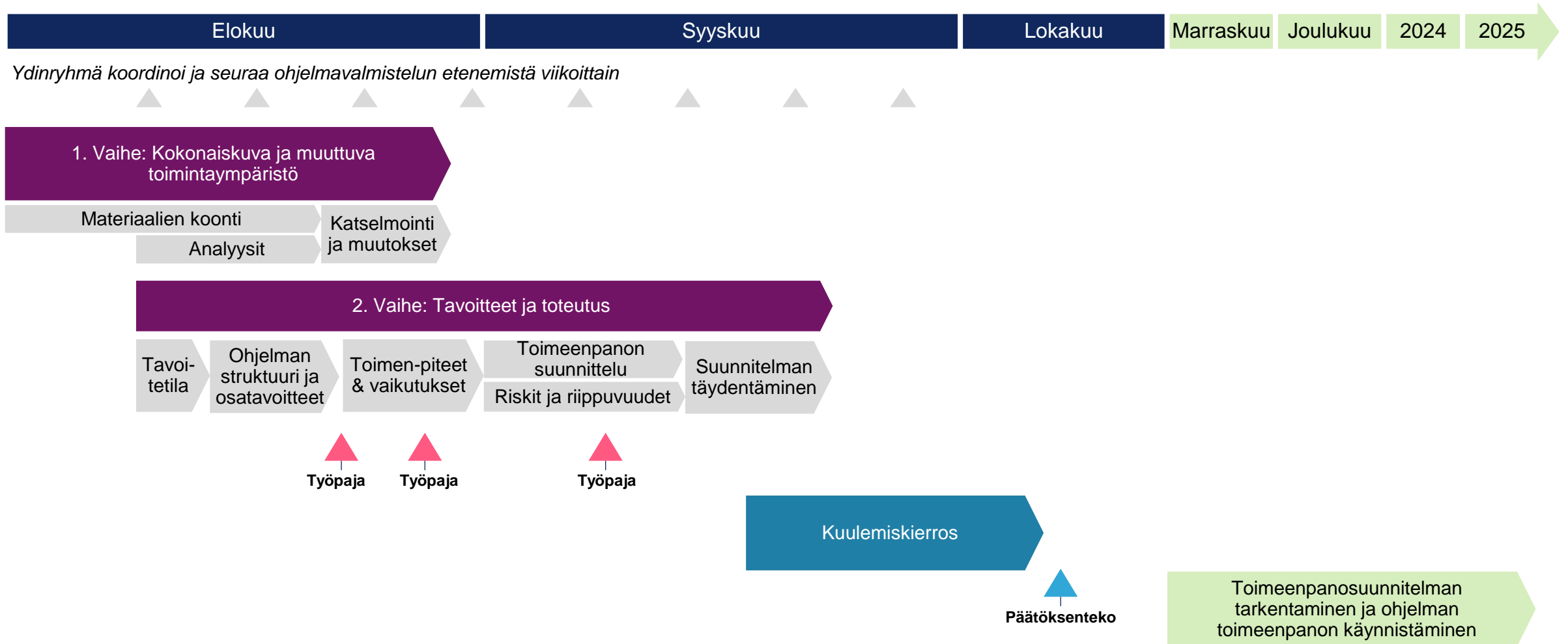
Rakenteelliset uudistukset mahdollistavat palvelujärjestelmän kestävyuden väestön ikääntyessä ja kustannusten kasvaessa

- Neuvonnan, ohjauksen ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistuminen siirtää raskaampien palvelujen tarvetta myöhemmäksi, lisää asukkaiden omaehtoisia palveluratkaisuja sekä mahdollistaa asiakkaan ohjautumisen kerralla oikeaan paikkaan.
- Teknologian nykyistä laajempi hyödyntäminen auttaa parantamaan tuottavuutta ja kohdentamaan resursseja tehokkaasti.
- Entistä vahvemmat kotona asumista tukevat palvelut ja yhteisöllinen asuminen vähentävät ympärivuorokautisen hoivan tarvetta merkittävästi.
- Strategisen hankinnan ja oman tuotannon yhteensovittamisella hillitään kustannusten kasvua.

5. Liitteet

Suunnitelma IKI2035 -ohjelman viimeistelemiseksi ja toimeenpanon käynnistämiseksi

Kustannuslaskelmien laskentaperiaatteet ja oletukset

Kustannusajuri	Laskentaperiaatteet ja oletukset
1 Väestön ikääntyminen	<ul style="list-style-type: none">Ikääntyneiden palvelutarpeen kasvu arvioitiin suhteessa 80 vuotta täyttäneiden vuotiaiden asiakkaiden määrän kasvuun. Väestöennusteen mukaan 80 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa vuosina 2023-2035 keskimäärin 6 % kasvuvauhtia.¹Palveluiden peittävydet 80 vuotta täyttäneiden osalta oletettiin olevan samat kuin vuonna 2022 – vanhainkoti/laitosasuminen: 0,9 %, ympärivuorokautinen palveluasuminen: 10,4 %, yhteisöllinen asuminen ja perhehoito: 1,2 %, säännöllinen kotihoito: 13,0 %, omaishoidettavat: 3,6 %.Kasvavan asiakasmäärän vuosittaisissa kustannuksissa otettiin huomioon inflaatio sekä henkilöstömitoituksen ja palkkojen kasvu.
2 Palkkojen kasvu	<ul style="list-style-type: none">Hyvinvointialueen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan palkat nousevat keskimäärin noin 3 % vuonna 2024.² Koska vuosien 2025-2027 TES-korotuksia ja niiden ajankohtia ei ole vielä sovittu, oletettiin henkilöstön palkkojen kasvavan inflaation kanssa samaa tahtia vuosina 2025-2035.Palkankorotusten oletettiin vaikuttavan henkilöstökuluihin kokonaisuudessaan. Henkilöstökulujen osuus kokonaiskustannuksista: vanhainkoti/laitosasuminen: ~53 %, ympärivuorokautinen palveluasuminen: ~52 %, yhteisöllinen asuminen ja perhehoito: ~52 %, kotihoito: ~71 %, omaishoito: ~45 %.
3 Inflaatio	<ul style="list-style-type: none">Suomen pankki arvioi inflaation olevan keskimäärin 3,0 % vuonna 2024 ja 2,3 % vuonna 2025.³ Vuoden 2025 jälkeen inflaation oletettiin pysyvän 2 % tasolla vuoteen 2035 asti.Inflaation oletettiin vaikuttavan ikääntyneiden palveluiden kustannuksiin kokonaisuudessaan, pois lukien henkilöstökulut.
4 Henkilöstömitoituksen kasvu	<ul style="list-style-type: none">Henkilöstömitoitus kasvoi 0,65 mitoitukseen 1. huhtikuuta 2023 ja tulee kasvamaan 0,7 mitoitukseen vuonna 2028⁴. Laskelmassa tämä huomioitiin olettamalla että vuonna 2023 mitoitus olisi ollut 0,6375 (keskiarvo eri kuukausina olleista mitoituksista), 0,65 vuosina 2024-2027 ja 0,7 vuosina 2028-2035. Henkilöstömitoituksen muutoksista seurannut kustannusten kasvu laskettiin ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstökuluille. Huom. laskelma ei huomioi henkilöstömitoituksen vaikutuksia välilliseen työhön!

Kustannusten kasvuennuste laskettiin vuodesta 2023 alkaen – kustannusten toteumatiedot kerättiin ajanjaksolta 4/23-7/23 ja skaalattiin loppuvuodelle olettaen, että kustannukset pysyvät samalla tasolla myös loppuvuoden.

Palvelujen peittävydet ja asiakasmäärät

Palvelu	Peittävydet ja asiakasmäärät	2023	Perusskenaario Nykyiset peittävydet pysyvät vakiona		Tavoiteskenaario Tavoitepeittävydet	
			2025	2030	2025	2030
Ikääntyneiden laitoshoido	Palvelun peittävyys, 80+ vuotiaat, %	0,9 %	0,9 %	0,9 %	0,3 %	0 %
	Asiakasmäärä, 80+ vuotiaat	289	314	415	105	0
	Kokonaisasiakasmäärä	395	420	521	168	0
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	Palvelun peittävyys, 80+ vuotiaat, %	10,4 %	10,4 %	10,4 %	9,8 %	8,0 %
	Asiakasmäärä, 80+ vuotiaat	3 338	3 629	4 796	3 420	3 689
	Kokonaisasiakasmäärä	4 821	5 113	6 280	4 903	5 173
Yhteisöllinen asuminen	Palvelun peittävyys, 80+ vuotiaat, %	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,7 %	2,8 %
	Asiakasmäärä, 80+ vuotiaat	385	419	553	593	1 291
	Kokonaisasiakasmäärä	579	613	747	787	1 485
Kotihoito	Palvelun peittävyys, 80+ vuotiaat, %	13,0 %	13,0 %	13,0 %	12,1 %	9,1 %
	Asiakasmäärä, 80+ vuotiaat	4 180	4 545	6 006	4 237	4 214
	Kokonaisasiakasmäärä	5 648	6 013	7 475	5 705	5 683
Omaishoito	Palvelun peittävyys, 80+ vuotiaat, %	3,01 %	3,6 %	3,6 %	3,6 %	4,0 %
	Asiakasmäärä, 80+ vuotiaat	967	1 274	1 683	1 272	1 863
	Kokonaisasiakasmäärä	1 950	2 052	2 462	2 052	2 643